

מהי האובססיה של יהודים עם אוכל?

החגים היהודיים רוויים במאכלים שונים. ומה עם סוכות? נראה שההקפדה על האכילה בתוך הסוכה מזכירה לנו את הנס הממושך ביותר שאירע לעם היהודי, נס ה'מֶן' שירד במדבר והחייה את העם במשך ארבעים שנה.

לאכול או לישון?

כל חג קשור לאוכל? בכל חג אוכלים משהו שמאפיין את עניינו המיוחד של חג זה. בשבת אוכלים חלות, בפסח אוכלים מצות, בשבועות אוכלים מאכלי חלב, בראש השנה תפוח בדבש, רימונים וכו', בערב יום כיפור אוכלים קרעפלאך, בחנוכה אוכלים לביבות ובפורים אזני המן. אבל מה אוכלים בחג הסוכות? הייתכן חג יהודי בלי קשר מיוחד לאוכל?!

לאחרונה שמעתי שהאוכל ששייך לסוכות הוא כרוב ממולא, אולם כשניסיתי לברר את הסיבה לכך, התחוור לי שזה קשור יותר לשמחת תורה, כי מגלגלים את זה כמו שגוללים את ספר התורה. בכל מקרה זה לא שייך לסוכות, ואם כן "הדרא קושיא לדוכתא" היתכן שישנו חג יהודי שלא קשור לאוכל? והלא אצלנו כל דבר קשור עם אוכל.

אבל אל דאגה, גם סוכות קשור באוכל. בתורה כתוב: "בסוכות תשבו שבעת ימים", וחז"ל הסבירו: "תשבו כעין תדורו" אדם צריך לחיות בסוכה ממש כפי שהוא חי בביתו. וכמו שאדמו"ר הזקן כותב בשולחן ערוך (תרל"ט סעיף א): "כדרך שהוא דר כל השנה בביתו הזקיקתו תורה להניח דירתו ולדור כאן בסוכה עם מטותיו ומצעותיו וכלי תשמישו" ואח"כ ממשיך בסעיף ד': "כיצד מצות ישיבה בסוכה שיהיה אוכל ושותה וישן ויטייל ודר בסוכה".

רואים בהלכה שעיקר מצות סוכה הוא דווקא על ידי אכילה בסוכה, שכן בפועל מברכים על מצוות ישיבה בסוכה דווקא כשאוכלים שאז מברכים "לישב בסוכה". ועוד [?] ישנה הלכה שמצטער פטור מן הסוכה, בכל זאת לגבי הלילה הראשון של החג ההלכה אומרת שהוא חייב לאכול בתוך הסוכה, וכמו שכותב בסעיף יז: "אבל בלילה הראשונה של חג [?] צריך לאכול בתוך הסוכה אפילו בשעת הגשם ואף-על-פי שהוא מצטער מחמת הגשם וכל המצטער פטור מן הסוכה, מכל מקום בלילה הראשונה חייב לאכול בסוכה". והוא משווה את זה לאכילת כזית מצה בליל פסח. הרי לנו שגם חג הסוכות קשור עם אוכל. אמנם אין מאכל ספציפי מסוים שקשור לחג הזה, אבל כל מצות סוכה תלויה באוכל דווקא.

ולכאורה לא מובן, הרי עיקר דירתו של אדם מתבטא דווקא בשינה, כמו שרואים בחוש שאדם אוכל בהרבה מקומות מחוץ לביתו, במסעדות או בביתם של אנשים אחרים, אבל לישון הוא ישן בביתו ובמיטתו דווקא. בארה"ב כמעט ולא מוצאים היום אדם שיאכל שלושה ימים רצופים בביתו [?] לפי כל הסטטיסטיקות אנשים יוצאים לאכול לפחות פעמיים בשבוע, ואם כן מקום אכילתם לא מורה על ביתם, אבל אנשים נוהגים לישון דווקא בביתם. נשאלת אפוא השאלה [?] אם מצות סוכה היא "תשבו כעין תדורו", שצריך לגור בסוכה, מדוע עיקר מצות סוכה מתקיימת באכילה? לכאורה היה צריך להיות ההיפך, שעיקר המצווה תהיה דווקא בשינה והאכילה היא רק דבר נוסף?!

נס בשיא גינס

כל חג יהודי שאנחנו חוגגים הוא בתור זכר לנס מסוים שהקב"ה עשה לעם ישראל; פסח [?] יציאת מצרים; שבועות [?] הקב"ה בעצמו דיבר לעם ישראל ונתן להם את התורה ואין לך נס גדול מזה; חנוכה [?] נס פך השמן; פורים [?] הצלת עם ישראל מידי המן הרשע. אבל מהו הנס שאנו זוכרים בחג הסוכות?

כולם יודעים את התשובה שזהו זכר לענני הכבוד "שהקיפם בהם לצל לבל

יכה בהם שרב ושמש, ודוגמא לזה צונו לעשות סוכות העשויות לצל כדי שנזכיר נפלאותיו ונוראותיו" (שוע"ר ריש הל' סוכה).

זה יפה שכולם יודעים את ההסבר הזה, אבל יש לי קצת חדשות בשבילכם. הגמרא במסכת סוכות (יא, ב) אומרת "תניא כי בסוכות הושבתי את בני ישראל, ענני הכבוד היו דברי רבי אליעזר, ר"ע אומר סוכות ממש עשו להם". לפי רבי עקיבא הסוכות אינן זכר לענני הכבוד, אלא בפשטות זכר לסוכות שבני ישראל ישבו בתוכם במדבר, וזהו גם פשטות הכתובים, שכן התורה אינה מקשרת בין סוכות לבין ענני הכבוד, אלא אומרת בפשטות "בסוכות תשבו שבעת ימים" למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציאי אותם מארץ מצרים" (ויקרא כג, מב).

ואם כן, לפי דעתו של רבי עקיבא שאנו חוגגים את חג הסוכות זכר לעובדה שעם ישראל ישב בתוך צריפים? איזה נס אנחנו זוכרים בזה? מהו בדיוק הנס בכך שישבנו בצריפים?

אולי אפשר לומר שסוכות זה לא רק זכר לצריפים, אלא זכר לנס הכי ארוך שהיה אי פעם לעם היהודי. כל הניסים שהיו לעם היהודי היו קצרים בזמן: קריעת ים סוף נמשך לילה אחד; עשרת המכות? כל מכה נמשכה שבוע ימים; פורים? ימים ספורים; פך השמן? שמונה ימים; אבל הנס הכי ארוך שהיה לעם ישראל ועליו לא עושים כל זכר, זהו נס ה'מן'. ארבעים שנה שעם ישראל היו במדבר הם אכלו מן, ולא נעשה שום זכר לנס זה (ראה לקו"ש חל"ב עמ' 147).

אמנם לחם משנה זהו זכר למן, אבל זו לא מצוה מן התורה. מדוע לא מוצאים בתורה שום מצוה או חג זכר למן שבני ישראל אכלו במדבר? והרי התורה בעצמה אמרה שייקחו צנצנת ויכניסו בה מן "למשמרת לדורותיכם, למען יראו את הלחם אשר האכלתי אתכם במדבר בהוציאי אתכם מארץ מצרים" אם כן מדוע לא עושים שום זכר לנס העצום הזה?

אולי יש לומר שכל חג הסוכות הוא זכר לזה שהצלחנו להחזיק מעמד ארבעים שנה במדבר; אנו יוצאים מהבית אל הסוכה כדי לחוש ולהרגיש

כמו במדבר, והנס שאנו מקיימים לו זכר בישיבתנו זו, הוא לא רק עצם השהיה במדבר, אלא העובדה שהקב"ה החזיק אותנו והחיה אותנו במדבר על ידי המן והבאר. לישון במדבר זהו לא נס, אם אתה רוצה או לא רוצה אתה נרדס! אבל זה שהקב"ה האכיל אותנו במדבר הצחיח זהו נס עצום, כמו שהתורה אומרת בפרשת עקב "וזכרת את כל הדרך אשר הוליכך ה' אלוקיך זה ארבעים שנה במדבר" ויענך וירעיבך ויאכילך את המן" (דברים ח, ב) (ראה רשב"ם ורמב"ן על הפסוק).

ואולי זהו הטעם מדוע עיקר מצות סוכה היא דווקא באמצעות אכילה, שכן בזה אנו מקיימים וזוכרים את הנס של אכילת המן במדבר במשך ארבעים שנה. המצוה היא לאכול בסוכה כדי להרגיש ולזכור את הנס של "אכילה במדבר", ולכן הכזית בלילה הראשון של סוכות זהו עיקר המצוה, ואפילו שיורד גשם, שכן זהו עיקר הנס.

לגעת ברוחניות

מדוע עם ישראל ניחן באובססיה לאוכל? מאיפה זה בא? זה לא רק בפולקלור היהודי שאנחנו עם שאוכל מאכלים מסוימים, אלא באמת ישנם הרבה מצוות שקשורות וכרוכות באוכל. כל אדם מחויב לאכול בשבת שלש סעודות ובחג שתי סעודות, ובערב יום כיפור חייבים לאכול סעודה מפסקת וכו' וכו'. מהי באמת הסיבה לכך?

ישנה תכונה מיוחדת באוכל שאינה קיימת בשום דבר אחר בעולם, לא בכסף ולא בזהב ולא בבגדים וכיוצא בזה. אוכל נותן חיים לאדם. באוכל רואים בחוש כיצד דבר גשמי יכול לתת חיות לדבר רוחני. החיים הם דבר שלא ניתן להגדיר אותו ולמשש אותו, אדם שלא אוכל נשמתו תפרח ממנו. מה למעשה מקשר את הנשמה עם הגוף, דוקא אוכל, אוכל הוא דבר שנוגע ברוחני (כמבואר בלקו"ת ד"ה ששת ימים תאכל מצות פ' צו, י"ג, ובריבוי מקומות).

ולכן יהודים עסוקים עם אוכל, שכן כל התפקיד של יהודי הוא לעשות מהגשמי רוחני, לקחת כל דבר גשמי ולהעלותו לקדושה. התכונה הזאת

ניכרת במיוחד באוכל, כאמור. ודבר זה בא ללמדנו שזהו תפקידנו לקחת כל דבר גשמי ולהפוך אותו לרוחני. מעור של בהמה אנו עושים את החפץ הקדוש ביותר ☞ ספר תורה. כשאנו נותנים כסף לצדקה, אנחנו לוקחים את הדבר הנחות ביותר, שבעטיו הורגים אנשים גוזלים וחומסים, והופכים אותו לדבר קדוש, ומהכסף והזהב בונים משכן ומקדש לה'.

ולכן מצוה לאכול, אולם האוכל צריך להזכיר לנו שכל תפקידנו בעולם הוא ☞ להפוך את הגשמי לרוחני.